28η Οκτωβρίου 1940
Το ηρωικό έπος της Ελλάδας

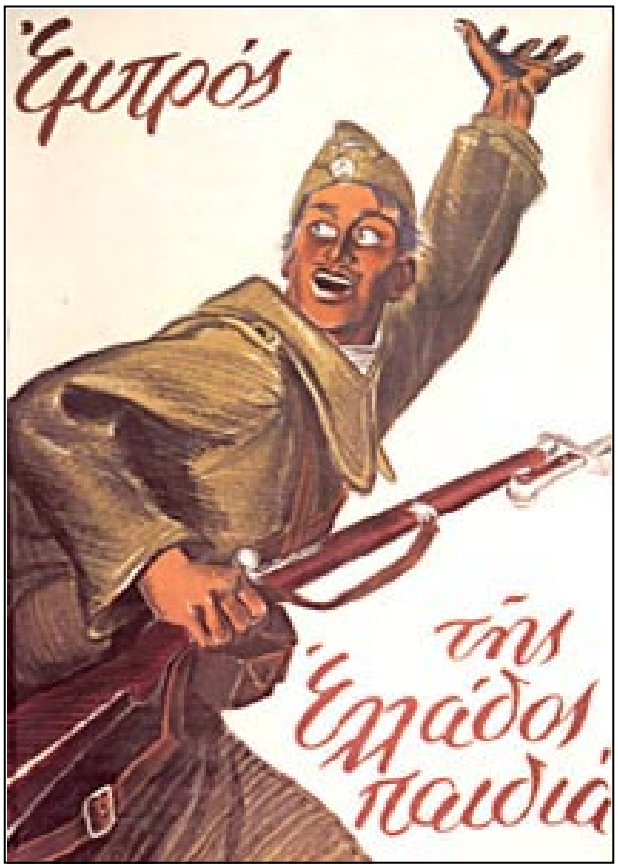

«Όταν οι ήρωες πολέμουν σαν Έλληνες...»

Ονοματεπώνυμο: ..... Τάξη: .....

Η Ιταλική Εισβολή στην Ελλάδα

Το 1940 ο κόσμος ζούσε την τραγωδία ενός μεγάλου πολέμου. Η Γερμανία, με ηγέτη το Χίτλερ, μαζί με τη σύμμαχό της Ιταλία, με ηγέτη τον Μπενίτο Μουσολίνι, κατάφερε να κατακτήσει τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Ο Ιταλός δικτάτορας αποφάσισε να κατακτήσει τη μικρή και όπως φαινόταν αδύνατη να αντισταθεί Ελλάδα. Έτσι άρχισε τις προκλήσεις. Στις 15 Αυγούστου 1940 ένα ιταλικό υποβρύχιο βύθισε το ελληνικό πολεμικό πλοίο *"Έλλη"*.

Τα χαράματα της 28ης Οκτωβρίου 1940 ο Ιταλός πρεσβευτής στην Αθήνα ξυπνά τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Ιωάννη Μεταξά. Η ιταλική κυβέρνηση απαιτεί να παραχωρηθούν στο στρατό της λιμάνια, δρόμοι, σιδηρόδρομοι και χώροι για στρατόπεδα. Απαιτεί με λίγα λόγια την παράδοση της Ελλάδας. Η απάντηση δε θα μπορούσε να ήταν διαφορετική: **ΟΧΙ**.

Το πρωί οι Ιταλοί άρχισαν να βομβαρδίζουν τα ελληνικά φυλάκια που βρίσκονταν στις κορυφές της οροσειράς της Πίνδου. Μετά το βομβαρδισμό οι Ιταλοί στρατιώτες άρχισαν να περνούν τα σύνορα. Η εισβολή άρχισε. Στην Αθήνα και στις άλλες πόλεις ο κόσμος ξυπνούσε με τον ήχο των σειρήνων. Κηρύχτηκε επιστράτευση. Τα πανηγύρια στους δρόμους θύμιζαν μάλλον στιγμές ευτυχίας και όχι πολέμου. Όλος ο κόσμος έτρεχε να καταταγεί και να πολεμήσει.

Μέχρι τις αρχές Νοεμβρίου οι Ιταλοί έκαναν συνεχώς επιθέσεις. Όμως δεν τα κατάφεραν να σπάσουν τις ελληνικές γραμμές. Ο ελληνικός στρατός ξεκίνησε αντεπίθεση που τον έφερε ελευθερωτή στις πόλεις της Αλβανίας όπου ζούσαν Έλληνες: Στην Κορυτσά, στους Αγίους Σαράντα, στην Πρεμετή, στο Αργυρόκαστρο. Ο μικρός στρατός που ο Μουσολίνι λογάριαζε για εύκολο αντίπαλο όχι μόνο άντεξε αλλά κυνηγούσε τους Ιταλούς μέσα στην Αλβανία.

Ο βαρύς χειμώνας, η παγωνιά και το χιόνι που σκέπαζε τα βουνά της Πίνδου, ταλαιπωρούσε αφάνταστα τους στρατιώτες των δύο αντιπάλων. Τα κρυοπαγήματα και οι θάνατοι από το κρύο ήταν πολύ συχνά. Παρ' όλες τις κακουχίες, οι Έλληνες

στρατιώτες πολέμησαν ηρωϊκά και κατάφεραν το θαύμα.

Την άνοιξη του 1941 οι Ιταλοί προσπάθησαν πάλι να επιτεθούν. Το αποτέλεσμα ήταν πάλι το ίδιο: Αποτυχία. Τη λύση έδωσαν οι σύμμαχοι της Ιταλίας, Γερμανοί. Στις 6 Απριλίου 1941 επιτέθηκαν στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας. Η αποτελεσματικότερη πολεμική μηχανή της εποχής έπεσε πάνω στον εξαντλημένο από τον πόλεμο ελληνικό στρατό.

Μέχρι το τέλος Απριλίου οι Γερμανοί μπήκαν στην Αθήνα. Άρχιζε τώρα για την Ελλάδα η μαύρη περίοδος της κατοχής. Οι Έλληνες σε όλη τη διάρκεια της σκλαβιάς, δε σταμάτησαν να αγωνίζονται. Οργανώθηκε γρήγορα ένοπλη αντίσταση. Ο λαός υπέφερε από την πείνα και χιλιάδες πέθαναν αβοήθητοι στους δρόμους. Τα συσσίτια που οργανώθηκαν από τον Ερυθρό Σταυρό έκαναν κάπως πιο υποφερτή την κατάσταση. Η ευλογημένη ώρα της απελευθέρωσης έφτασε στις 12 Οκτωβρίου του 1944.

Ο επικός αγώνας των Ελλήνων στα βουνά της Πίνδου παραμένει στην ιστορία ως σημείο αναφοράς και τιμής. Είναι χαρακτηριστικό το δημοσίευμα μιας αγγλικής εφημερίδας στις 4.4.1941:

> *"Από τώρα και στο εξής δε θα λέμε ότι οι Έλληνες πολεμούν σαν ήρωες αλλά ότι οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες."*

Ξεκλειδώνω το κείμενο...

1. Ποιο είναι το θέμα του κειμένου το οποίο μελετούμε;

2. Τι σημαίνει το **ΟΧΙ** το οποίο είπε ο πρωθυπουργός της Ελλάδας;

3. Τι νομίζετε ότι μπορεί να εννοεί ο Άγγλος δημοσιογράφος στο δημοσίευμα της 4^{ης} Απριλιου 1941;

4. Στον πιο κάτω πίνακα υπάρχουν δύο στήλες. Στην πρώτη αναγράφονται σημαντικές ημερομηνίες του πολέμου και στη δεύτερη στήλη θα γράψετε τα γεγονότα στα οποία αναφέρονται οι ημερομηνίες.

Ημερομηνία	***Γεγονός***
15 Αυγούστου 1940	....

28 Οκτωβρίου 1940	....
Νοέμβριος 1940	....
Άνοιξη 1940	....
6 Απριλίου 1940	....
12 Οκτωβρίου 1944	....

5. Στο κείμενο αναφέρονται τρία πρόσωπα. Ποια είναι αυτά και ποια ήταν η ιδιότητα του καθενός; Συμπλήρωσε τον πίνακα.

Πρόσωπο	***Ιδιότητα***
.....	....
.....	....
.....	....

6. Στο κείμενο υπάρχουν τέσσερις λέξεις που παράγονται από το ρήμα ***στρατεύω***. Να τις βρείτε και με βάση τις προτάσεις στις οποίες βρίσκονται να βρείτε τη σημασία τους.

Λέξεις	***Σημασία***
.....	....
.....	....

.....	....
.....	....

<u>Ο πόλεμος αρχίζει...</u>

«Οι ιταλικές στρατιωτικές δυνάμεις επιτέθηκαν σήμερα στις 05:30 το πρωί στα δικά μας στρατιωτικά τμήματα που βρίσκονται στα ελληνοαλβανικά σύνορα. Οι δικές μας δυνάμεις αμύνονται ώστε να προστατεύσουν τα πατρικά εδάφη».

(το πρώτο ελληνικό ανακοινωθέν του ελληνικού Γενικού Επιτελείου στις 28/10/1940 - διασκευή)

Ξεκλειδώνω το κείμενο...

1. Ποιες πληροφορίες παίρνουμε από την ανακοίνωση του Γενικού Επιτελείου για τις 28/10/1940;

……
……
……

2. Να υπογραμμίσετε στο κείμενο τα επίθετα.

3. Να ξαναγράψετε το ανακοινωθέν μεταφέροντας το στον άλλο αριθμό.

……
……
……
……
……

4. Να συλλαβίσετε τις πιο κάτω λέξεις:
   - Τμήματα: ……..
   - Ελληνοαλβανικά: ……
   - Αμύνονται: ……...
   - Πατρικά: ……...

5. Διαβάστε το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας «Ασύρματος» και προσπαθήστε κάποιες λέξεις τις εποχής να τις γράψετε στη σημερινή τους μορφή.

Ταλιγγνωρίζωμεν καλά! Εἶνε οἱ δειλοιδολοφόνοι τῆς Τήνου

Ἀσύρματος

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΛΑ!

ΗΡΧΙΣΑΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΑΙ ΕΧΘΡΟΠΡΑΞΙΑΙ

Τό πρῶτον ἀνακοινωθὲν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐπιτελείου

Πρωϊνοί συναγερμοί εἰς τάς Ἀθήνας

Ὁ Βασιλεύς εἰς τάς ὁδούς τῆς πρωτευούσης

Τό Ἔθνος σύσσωμον ἀντιμετωπίζει τήν θρασύδειλον πρόκλησιν τῶν Ἰταλῶν

……
……
……
……
……

Η πορεία προς το μέτωπο

Νύκτα πάνω στη νύχτα, βαδίζαμε ασταμάτητα, ένας πίσω από τον άλλο, ίδια τυφλοί. Με κόπο ξεκολλώντας το ποδάρι από τη λάσπη, όπου φορές, εκατουβάλιαζε ίσαμε το γόνατο. Επειδή το πιο συχνά ψιχάλιζε στους δρόμους έξω, καθώς μες στην ψυχή μας. Και τις λίγες φορές όπου κάναμε στάση να ξεκουραστούμε, μήτε που αλλάζαμε κουβέντα, μονάχα σοβαροί κι αμίλητοι, φέγγοντας μ' ένα μικρό δαδί, μία – μία εμοιραζόμασταν τη σταφίδα. Ή φορές πάλι, αν ήταν βολετό, λύναμε βιαστικά τα ρούχα και ξυνόμασταν με λύσσα ώρες πολλές, όσο να τρέξουν τα αίματα. Τι μας είχε ανέβει η ψείρα ως το λαιμό, κι ήταν αυτό πιο και από την κούραση ανυπόφερτο. Τέλος, κάποτε ακουγότανε στα σκοτεινά η σφυρίκτρα, σημάδι ότι κινούσαμε, και πάλι σαν τα ζα τραβούσαμε μπροστά να κερδίσουμε δρόμο, πριχού ξημερώσει και μας βάλουν στόχο τ' αεροπλάνα.

(Οδυσσέας Ελύτης, από το «Άξιον Εστί»)

Ξεκλειδώνω το κείμενο...

1. Ποιες ήταν οι δύσκολίες που είχαν να αντιμετωπίσουν οι Έλληνες αντάρτες στο μέτωπο;

2. Υπογραμμίστε τα ρήματα του κειμένου.

3. Να ψάξετε στο λεξικό και να βρείτε 8 λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη **δρόμος**.

.....
.....
.....

4. Οι γυναίκες της Πίνδου ονομάστηκαν από πολλούς «Ηρωίδες του 1940». Γιατί νομίζετε; Για να απαντήσετε δέστε και τη διπλανή εικόνα.

Οι πιτσιρίκοι κάνουν αντίσταση

Στο Μουσείο οι Γερμανοί κρατάν Εγγλέζους αιχμαλώτους κι ο κόσμος τρέχει να τους δει. Τους φέρνει τσιγάρα, σοκολάτες, γαλέτες. Απ' τα ψηλά παραθύρια της φυλακής τους οι αιχμάλωτοι κατεβάζουν με σπάγκο ένα καλάθι και τα παίρνουν. Αλλά κάποτε οι Γερμανοί μυρίζονται το κόλπο και λυσσάνε. Χυμούν επάνω στον κόσμο με τα όπλα τουςκαι τον σκορπίζουν. Όποιος ξαναζυγώσει τους αιχμαλώτους κινδυνεύει να τουφεκιστεί.

Μαζεύονται οι πιτσιρίκοι. Καταστρώνονται τα σχέδια της δράσης. Θέμα: Πώς θα αποσπάσουν την προσοχή του Γερμανού σκοπού και να ειδοποιήσουν τους Εγγλέζουςνα κατεβάσουν το καλάθι.

- Χρειάζεται μηχανή.
- Ναι, ρε. Τι μηχανή όμως;

Κι άξαφνα σκάει ένας μια φάπα τ' αλλουνού. Θυμώνει, τάχα, ο άλλος και του ρίχνεται. Αρχίζουν και κτυπιούνται. Γροθιές, κλοτσιές, κυλιούνται εκεί δυο βήματα απ' το Γερμανό. Χαζεύει ο σκοπός. Αλλά η συμπλοκή γίνεται... σύρραξη. Μπαίνουνε στον κι οι άλλοι. Και τώρα όλοι μαζί κυλιούνται χάμω, χτυπιούνται, βρίζουν, μπλέκουν ανάμεσα στα πόδια του σκοπού, που αρχίζει να θυμώνει. Φωνάζει, βρίζει κι αυτός, προσπαθεί να τους χωρίσει αλλά εκείνοι τη δουλειά τους.

Στο μεταξύ; Η άλλη ομάδα κάνει ήσυχα τη δουλειά της. Κατεβάζουν το καλάθι οι Εγγλέζοι, το γεμίζουν, το ξανακατεβάζουν. Σε πέντε λεπτά όλα τα εφόδια έχουν περάσει επάνω.

- Εντάξει;
- Εντάξει.
- Τα πήρε η Αγγλία;
- Τα πήρε.

Αυτό γίνεται κάθε μέρα. Κι ο Γερμανός απορεί τι έχουν αυτοί οι διαβόλοι κι αρπάζονται μες στα πόδια του. Αλλά οι πιτσιρίκοι, αφού τελειώσουν τη δουλειά τους, φεύγουν με γέλια.

- Α, ρε Αγγλία, πού κατάντησες, να σε τρέφει η Ελλάδα.

(Δημήτρης Ψαθάς, από το βιβλίο Αντίσταση)

Ξεκλειδώνω το κείμενο...

1. Ποιο είναι το θέμα του κειμένου που διαβάσαμε;

……
……
……

2. Πώς συμπαραστέκεται ο κόσμος στους Άγγλους αιχμαλώτους;

3. Γιατί οι Γερμανοί «λυσσάνε» και σκορπίζουν το πλήθος;

4. Τι κάνουν οι πιτσιρίκοι;

5. Πώς εξηγείτε την τελευταία φράση;

6. Γράφω τα **κύρια ονόματα** που διάβασα στο κείμενο.

……
……
……

7. Χωρίζω τα κύρια ονόματα σε ομάδες.

(Ελλάδα, Έλληνες, Τα Απίθανα Μολύβια, Γερμανός, Άξιον Εστί, Ασύρματος, Κορυτσά, Υπουργείο Εξωτερικών, Παρθενώνας, Χοιροκοιτία, Λευκός Πύργος, Αναβαργός, Κύπριοι, Ιταλοί, Παφίτες, Φιλελεύθερος, Λέμπα, Αρχαιολογικό Μουσείο)

Χώρες, χωριά, πόλεις	**Κάτοικοι**	**Τίτλοι βιβλίων, περιοδικών ή εφημερίδων**
…… …… …… …… …… ……	…… …… …… …… …… ……	…… …… …… …… …… ……
Ιδρύματα, Υπηρεσίες	**Έργα τέχνης**	
…… …… …… …… …… ……	…… …… …… …… …… ……	

8. Ξαναγράφω τις παρακάτω προτάσεις, αλλάζοντας τις υπογραμμισμένες φράσεις, μ' αυτές που είναι στην παρένθεση.
   (χρειάζεται μηχανή, μυρίζονται το κόλπο)

- Σκέφτονται πώς, για να το καταφέρουν, <u>πρέπει να κάνουν πονηριά</u>.
- ……
- Οι άλλοι <u>μαντεύουν το σχέδιο τους</u>.
- ……

Η τραγικότητα της πείνας...

Άνδρες, γυναίκες και παιδιά στέκονταν πολλές ώρες στην ουρά μπροστά στα αρτοποιεία, για να πάρουν, εάν υπήρχαν, 30 δράμια φρικτό ψωμί που θα ήταν γι' αυτούς η μοναδική τροφή για μια, δυο, τρεις ή και τέσσερις μέρες. Στους δρόμους και στους σταθμούς, γυναίκες, γέροι και παιδιά, ζητούσαν με σβησμένη φωνή ένα κομμάτι ψωμί.

(Απόσπασμα από την έκθεση του αντιπροσώπου του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού Μπρύνελ)

Ξεκλειδώνω το κείμενο...

1. Ποιο ήταν το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετώπισαν οι Έλληνες τον καιρό της κατοχής;

2. Να υπογραμμίσετε τα ουσιαστικά του κειμένου. Να βρείτε ποια είναι στον Ενικό και ποια στον Πληθυντικό.

Ενικός:	....
Πληθυντικός:	....

3. Να ψάξετε στο λεξικό και να βρείτε 8 λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη **τροφή**.

……
……
……

12η Οκτωβρίου 1944: Η απελευθέρωση

1. Να βάλετε τα ρήματα που βρίσκονται στην παρένθεση στο σωστό τύπο.

Εγώ ..... (ανοίγω) διάπλατα το παράθυρο. Φως, ήλιος, ο γαλανός ουρανός. Μαζί με τα παιδιά μου ..... (περιμένω) με κατάνυξη θρησκευτική ένα σημείο από την Ακρόπολη. Αυτό ..... (είμαι) ο κόσμος όλος.

Και εμείς ..... (βλέπω) τη γερμανική σημαία να ..... (υποστέλλομαι), να ..... (εξαφανίζομαι) σαν να την κατάπιε ο Ιερός Βράχος. Και ν'.....

(αρχίζω) ν'..... (ανεβαίνω) στον ιστό το αγαπημένο χρώμα του ουρανού μας. Τα θολωμένα μάτια μου δεν ..... (μπορώ) πια να δουν. Όταν έχω στεγνώσει βιαστικά τα δάκρυα, η γαλανόλευκη ..... (ανεμίζω) περήφανα.

Η Ελλάδα ..... (είμαι) και πάλι δική μας.

(Ιωάννα Τσάτσου, Φύλλα Κατοχής,
εκδ. Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων)

Ξεκλειδώνω το κείμενο...

2. Ποιο συναίσθημα κυριαρχεί στο πιο πάνω κείμενο;

3. Να βρείτε λέξεις ή φράσεις με τις οποίες η συγγραφέας εκφράζει τα συναισθήματά της.

4. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με τις λέξεις σε γενική πτώση (με το άρθρο).
   - Η σημαία ..... (Ελλάδα) υψώνεται στον Ιερό Βράχο ..... (Ακρόπολη).
   - Το Γενικό Επιτελείο ..... (Ένοπλες Δυνάμεις) έδωσε οδηγίες για τη μεταφορά .... (έφεδρος στρατιώτης) στα σύνορα .... (Ελλάδα) με την Αλβανία.